

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Virtute ac Sacrameto Pœnitentiæ

Bosco, Jean a

Lovanii, 1670

Concl. VI. Contritio charitate perfecta detestatur omnia peccata mortalia;
non est necesse quòd singula in particulari.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73393)

Nec valet argumentum; possum esse amicus hominis, cumque sincerè diligere, et non sim paratus ad amittendum meum honorem & omnia mea in gratiam illius; multo autem magis etiam si non sim paratus alios omnes offendere citius, quam illum: ergo pari ratione potero esse amicus Dei, licet non sim paratus omnia omnino illi postponere, vel propter illum vitam omniaque mea amittere.

Hoc, inquam, argumentum non valet; nam ratio disparitatis est manifestissima, puta, quia homo est homo, qui potest iniqua peccare; Deus autem est Deus, cujus natura bonitas, & in quem non cadit peccatum, nihilque precipere potest, quod non ex omni parte sit honestum, & obligans independentè à titulo amicitiae. Quid ergo miram, si ratione amicitiae teneat ita Deum amare, ut illum omnibus praeferam; hoc est, ut malim omnia amittere, quam ullum peccatum mortale committere?

Sed haec satis de amore Dei super omnia, revertamur ad Contritionem charitate perfectam, quae & ipsa est formalis (licet non explicitus) amor super omnia, ut ostendimus Conclusionè precedenti; & ideo erit

CONCLUSIO VI.

Contritio charitate perfecta detestatur omnia peccata mortalia; non est necesse quod singula in particulari.

Prima pars est certa, & in omnibus scholis recepta. Probatur abundè ex jam dictis de amore super omnia, qui utique Deum omnibus praefert, hoc est, mavult omnia amittere, quam ullum peccatum mortale committere: ergo Contritio perfecta, quae procedit ex tali amore, imò formaliter (licet non explicitè) est talis amor, necessariò detestatur omne peccatum mortale commissum, & non tantum hoc, vel illud, positivè sibi in aliis complacendo. Consequentià est manifesta, quia hujusmodi complacentià est actuale peccatum, cum quo absolutè nequit stare amor Dei super omnia communi calculo Doctorum.

Sed numquid requiritur positiva & formalis seu expressa displicentià omnium peccatorum, quae memoriae occurrunt, aded ut non sufficeret ad justificationem, detestatio unius tantum ex motivo verè charitatis, v. g. detestatio solius injustitiae, in quantum est offensa gravis divinae bonitatis, reservando detestationem luxuriae in aliud tempus?

Ratio dubitandi est, quia secundum ali-

quos, potest peccator amare Deum super omnia & justificari, tamen si pro hoc tempore nolit formaliter detestari ullum peccatum; cur ergo similiter non possit amare Deum super omnia, & ex illo amore tantum detestari unum peccatum? Si enim bonitas divina amata super omnia non cogit me ad detestationem, vel saltem ubius peccati, quare cogit me ad detestationem omnium, si unum detestor?

Si respondeas; quia motivum detestationis est universale, scilicet offensa divina: ergo si detestatur injulitiam, quia offensa divina gravis; etiam necessariò detestatur luxuriam, quoniam & ipsa est gravis offensa divina. Contra facit, quod etiam bonitas divina sit motivum universale & commune tam amoris Dei super omnia, tum detestationis peccatorum, tam praeteritorum, quam futurorum: ergo si propter illam nolo peccatum futurum, etiam propter eandem necessariò nolo, quantum in me est, peccatum praeteritum, praesertim nondum remissum; aequaliter enim repugnant bonitati divinae peccatum commissum, & committendum. Igitur ex hac parte non apparet sufficiens ratio disparitatis. Si alia sit, viderint ipsi.

Nos dicimus fieri non posse, ut quis practice advertens plura peccata mortalia tamquam detestanda, unum detestetur ex amore Dei super omnia, id est, quatenus offensa gravis bonitatis divinae à se super omnia amata, & non detestetur alterum, quod similiter est gravis offensa ejusdem bonitatis divinae; cum enim absolutè ipsi displiceat offensa divina gravis, abstrahendo à tali vel tali gravitate, aut quocumque alio motivo particulari, planè necessarium est, ut ipsi displiceat illa offensa in quocumque objecto reperitur, sive formaliter & explicitè, si objectum illud voluntati explicitè proponatur, sive implicitè & virtualiter, si illius practice non recordetur.

Probant nonnulli hanc veritatem à simili ex assensu fidei; nam licet hic interdum versetur circa definitam aliquam veritatem, si tamen sit ex puro motivo fidei, semper est universalis virtualiter, id est, includens hunc affectum ex parte credentis, nimirum, illum esse paratum ad credendum quamcumque aliam veritatem sub illo motivo sufficienter propositam; quia motivum est omnino idem in omnibus particularibus objectis materialibus, & in eodem talem habent connexionem omnes illae veritates particulares, ut non possit una negari, quin destruantur omnes.

Quod à contrario etiam explicatur, quia propter hanc causam non potest aliquis verè fide credere unum articulum, si alium sufficienter propositum neget: idem ergo erit quoties motivum simile fuerit. Ita Suarez disp. 3. sect. 8. n. 4.

Adde aliud simile ex eodem Auctore ibidem

parte affirmativa secundum aliquam sententiam.

185. Responso ad illam rationem.

Rejicitur.

186.

Auctor tenet partem negativam.

187.

Probat ab aliquibus à simili ex assensu fidei.

Suarez.

188.

Aliud simile.

dem n. 5. Qui, inquit ille, detestatur unum peccatum mortale propter timorem æternæ pœnæ, necesse est ut virtute detestetur omnia mortalia, quia per quodlibet incurritur æternæ pœnæ reatus, & per unum contrahitur non minus quàm per omnia, quamvis quoad gravitatem & intentionem pœnæ non sit æqualitas; quo modo intelligi potest illud Jacobi 2. Qui in uno offendit, factus est omnium reus. Similiter qui detestatur unum mortale, quia est ita contrarium charitati, ut dissolvat amicitiam cum Deo, virtute detestatur omnia, quia in omnibus est malitia, seu aversio similis, quoad illam rationem. Hucufque Suarez.

189. Verumtamen primum simile non placet Arriagæ; quia nimium probare videtur, videlicet eum qui ex motivo charitatis amat unum objectum honestum, teneri ex eodem motivo amare omnia, quod ipse putat esse factum, & probat, suo judicio, efficaciter, exemplo dantis eleëmofynam propter bonum eleëmofynæ, qui non ideo necessitatus est ad dandam omnem eleëmofynam possibilem. Item exemplo illius, qui vult propter Deum facere bonum opus aliquod, v. g. confiteri & communicare, non tamen ideo tenetur toto anno jejunare, vel ingredi Religionem &c.

190. Hinc prædictus Auctor negat Consequentiam illius similis, quia (inquit disp. 9. n. 7.) cum assensus fidei pertineat ad intellectum, qui non est liber in suis operationibus, eo ipso quod certum sibi persuadeat, Deum in suis dictis esse veracem, & advertat hoc in particulari esse dictum Dei, non potest non judicare hoc dictum esse verum; suppono enim aliunde, posito assensu præmissarum, non posse intellectum non assentiri Conclusioni indè evidentè illatæ; qualis est in præsentì veritas eujuscumque dicti Dei, suppositis illis duabus universalibus præmissis; in ordine autem ad voluntatem nihil tale reperitur, quia cum sit libera, potest pro sua libertate, inter duo objecta, in quibus est eadem bonitas, unum amare, aliud respicere; neque ideo sequitur contradictio ulla, quia non amat & respicit eandem bonitatem, sed distinctas, amat enim bonitatem ut sic, quam obtinet amando aliquam in particulari; respicit autem præcisè aliam in particulari distinctam. Hactenus ille.

191. Sed contrà; communior sententia docet, quod assensus fidei sit proximè liber, saltem quoad exercitium, adeo ut pro libitu voluntatis, intellectus huic veritati fidei assentiatur, circa alteram autem suspendat suum assensum. Scotus 3. dist. 25. q. 1. in fine sic inquit: Et si obicitur; ergo aliquis potest credere nolens, quia quæ sunt in intellectu præcedunt velle; dico quod non sequitur, quia actus credendi dependet ex duobus, scilicet habitu inclinante, & credibili præsentato;

non quemodocumque, sed præsentato tanquam credibile, & sic communiter non præsentatur, nisi per doctrinam: & adhuc si sic præsentatur, non necessario creditur intellectus, ut sic credere præcedit velle, quia proponens credibile intellectui, non demonstrat, ita ut cogat intellectum ad assentiendum, ideo non credit nisi volens.

Quamvis autem voluntas sic habeat imperium super actum credendi, non tamen habet imperium super oppositum actum, stante fide (habituali) ut intellectus dissentiat credibili proposito per imperium voluntatis: sed solum potest impedire intellectum ne exeat in actum suum credendi elicitem circa credibilia proposita.

Unde appositè D. Ambrosius in illud ad Rom. 4. Et autem qui operatur &c. An credere aut non credere voluntatis est. Et D. Augustinus lib. de Prædest. SS. cap. 5. circa finem: Ac per hoc ubi dicitur: Quis enim te discernit? Quid autem habes quod non accepisti? Quisquis audet dicere, habeo ex meipso fidem, non ergo accipis profectò contradicit huic apertissima veritati: non quia credere vel non credere non est in arbitrio voluntatis humane, sed in electis preparatur voluntas à Domino. Item tract. 26. in Joan. Credere non potest nisi volens. Accedat Tridentinum sess. 6. c. 6. ibi: Liberè moventur in Deum, credentes &c. id est, liberè credunt.

Porro quamvis hæc testimonia explicari possent de libertate remota, in quantum propositio objecti voluntati est libera, equidem nihil obstat quod minus intelligantur de libertate proxima, ut suppono ex materia de fide, & magis propriè sic intelliguntur: ergo &c.

Præterea displicet in illa responsione Arriagæ, quod habet in fine: Amat, inquit, bonitatem ut sic, respicit autem præcisè aliam in particulari distinctam. Cur enim voluntas amando v. g. eleëmofynam, magis amat bonitatem ut sic, quàm respicendo eleëmofynam respicit bonitatem ut sic? Siquidem non magis amor eleëmofynæ ex natura sua respicit bonitatem eleëmofynæ ut sic, quàm odium eleëmofynæ.

Igitur in exemplo Arriagæ, qui dat eleëmofynam propter bonum eleëmofynæ, non amat bonitatem eleëmofynæ ut sic, sed bonitatem particularem, quam reperit in hac eleëmofyna; similiter qui respicit eleëmofynam, non respicit bonitatem eleëmofynæ ut sic, sed bonitatem particularem, quæ reperitur in ista particulari eleëmofynæ, quam non vult dare.

Nonne idem Auctor ibidem n. 18. in fine docet, eum qui ob turpitudinem furti cessat ab uno furto, non tamen ab omnibus, non detestari absolute efficaciter eam turpitudinem in genere, sed hanc individuum, quæ in hoc numero peccato est? Ergo consimiliter, qui ob honestatem eleëmofynæ dat unam eleëmofynam, & non omnem aliam possibilem,

Suarez,

189.

Primum simile displicet Arriagæ.

190. Assignat rationem disparitatis inter actus intellectus & voluntatis, quod hi sint liberi, illi necessarii.

191. Objectio, quod assensus fidei sit proximè liber, saltem quoad exercitium. Scotus.

Actus fidei detestatur et ex quibus habitus inclinans, & creditus præsentatur.

Voluntas habet imperium super actum credendi, non tamen habet imperium super oppositum actum, ut intellectus dissentiat credibili proposito per imperium voluntatis.

192. prout docent D. Ambrosius & D. Augustinus.

Item Concilium Tridentinum.

193. Non magis amor eleëmofynæ respicit bonitatem eleëmofynæ ut sic, quàm odium eleëmofynæ.

196. Qui ob turpitudinem furti cessat ab uno furto, non tamen ab omnibus, non detestari absolute efficaciter eam turpitudinem in genere, sed hanc individuum, quæ in hoc numero peccato est.

lem, convincitur non amare absolute efficaciter eam honestatem in genere, sed hanc individuum, quæ in hac numero elemosyna est. Quæ enim ratio disparitatis.

Consequenter ad secundum exemplum Arriagæ, illius nempe qui vult propter Deum facere aliquid opus bonum, & non omnia; Respondeo talem non amare Deum super omnia opera bona absolute & efficaciter, sed tantum super illud opus bonum particulare, quod vult facere.

Jam autem Contritio charitate perfecta, cum sit formalis amor Dei super omnia peccata mortalia, tam commissa, quam committenda; idque absolutus & efficacax, implicat prorsus ut detestetur unum peccatum & non aliud, saltem virtualiter; quia omnia simpliciter repugnant bonitati divinæ ita generaliter sumptæ, & amate: adeo ut hujusmodi universalis detestatio sit medium necessarium ad finem intentum, scilicet ad veram amicitiam cum Deo, non minus, quam ad evitandam peccata æternam, aut consequendam gloriam æternam.

Quapropter veluti qui propter hoc ultimum motivum, efficaciter & absolute volunt, detestatur unum peccatum, detestatur omnia saltem virtualiter, quia sine detestatione omnium, non potest consequi vitam æternam; ita pariter qui propter primum motivum, id est, amicitiam divinam detestatur unum peccatum, necessarium detestatur, saltem implicite, omnia; quia sine detestatione omnium non potest esse amicus Dei.

Consimiliter cum assensus fidei divinæ sit assensus super omnia, ita ut intellectus malitiamcumque veritatem negare, quam veritatem à Deo revelatam, planè necesse est ut in uno articulo credat virtualiter & implicite omnes alios, quoniam discredendo vel minimo articulo, sufficienter proposito tamquam à Deo revelato, hoc ipso convincitur non credere alium articulum super omnia firmissimo assensu, quoniam fatetur dicto Dei posse subesse falsum; si huic dicto Dei, etiam alteri, cum non sit major ratio de uno, quam de alio. Igitur fides implicite omnium articulorum est medium necessarium obtinendi illam firmitatem, seu firmissimam adhesionem intellectus, quæ requiritur in assensu fidei divinæ; qui ergo absolute vult assensum fidei super omnia firmissimum, tenetur implicite credere omnia à Deo revelata, id est, nulli potest discredere.

Ex quo confectaneum est, ut si quis diligit honestatem elemosynæ super omnia, adeo ut pro nulla re mundi velit omittere elemosynam, planè necessitetur ad dandam omnem elemosynam possibilem.

Et consequenter, si diligit Deum super omnia, non tantum peccata mortalia (sicuti communiter ille terminus intelligitur,) sed etiam

venialia; immo super omnia, quæ aliquo modo possunt Deo placere, ita ut malis mori, quam omittere id quod sit Deo placere, indubiè necessitatis ad faciendum non tantum hoc, vel illud opus bonum, sed quodcumque, adeoque si velis ex tali motivo facere unum opus bonum, teneris velle facere omnia, & virtualiter vis facere omnia.

Nec respondeas cum Arriaga disp. 9. n. 6. Id est dicere idem per idem, hoc est, qui amat rationem genericam, ut continet omnia, amat omnia; sed potius dicit nobiscum, hoc est explicare terminos, qui strictius & latius accipi possunt. Et sanè si bene loquitur Arriaga dicens, qui amat rationem genericam in uno, sive ut continet unum, amat tantum unum; cur ego malè loquor dum aio; qui amat rationem genericam ut continet omnia, amat omnia?

Profectò nihil aliud est amare honestatem genericam in una specie, quam amare ipsam speciem; atque ut aliquid plus esset, equidem nescio quare non possim sicut amare, sic etiam respicere rationem genericam in una specie; sicuti enim, secundum Arriagam suprâ, ille exqueretur efficaciter à parte rei rationem animalis, qui aliquid animal produceret, licet non omnia, ita quoque efficaciter destrueret à parte rei rationem animalis, qui aliquid animal destrueret, licet non omnia; æqualiter siquidem ratio generica animalis continetur in animali destructo, atque producto.

Quæ cum ita sint, dico rursum; Contritio charitate perfecta, utique reconciliativa peccatoris ante realem susceptionem Sacramenti, necessariò detestatur quodcumque peccatum mortale, commissum & committendum; detestatur, inquam, formaliter, vel saltem virtualiter.

Audiamus Dominum apud Ezech. c. 18. v. 21. Si impius, inquit, egerit Penitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea... vitæ vivet & non morietur. Et v. 28. Considerans enim, & avertens se ab omnibus iniquitatibus suis, quas operatus est, vitæ vivet, & non morietur. Item v. 30. Convertimini & agite Penitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas.

Hinc Innocentius II. in Concilio Rom. c. 22. & refertur de Penit. dist. 5. c. 8. Fratres, inquit, nostros Episcopos, & Presbyteros admonemus, ne falsis Penitentis laicorum animas decipi, & in infernum pertrahi patiantur. Falsam autem Penitentiam esse constat, cum spreto pluribus, de uno solo Penitentia agitur, aut cum sic agitur de uno, ut non discedatur ab alio.

Item D. Augustinus (vel quicumque est Auctor) lib. de vera & falsa Penit. c. 9. & habetur de Penit. dist. 3. c. 42. Sunt plures, quos penitet peccasse; sed non omnino, reservantes sibi

197. Responso Arriagæ-jicitur.

Amare hanc honestatem genericam in una specie, est amare ipsam speciem.

198. Conclusio.

Ezech. 18.

199. Falsa Penitentia est, quæ de uno solo peccato agitur.

Aut. lib. de vera & falsa Penit.

MAM
ne.
cedit
& credidit
præsentia,
194.
Voluntate
habet quod
dam imperium
supra
adum etc.
denud. ita
nempe cre
dit, nisi vo
lens,
192.
prout do
cent D.
Ambr &
D. Aug.
Item Cosæ
Tridentia
num.
icari
pro
dem
ber
& c.
Ar
193.
Non magis
amor elec
mosynæ ut
natura suo
respicit bo
nitatem ac
sic, quam
odium.
196.
Et diligit
hanc honestatem
elemosynæ super
omnia, adeo
ut pro nulla re
mundi velit om
ittere elemosy
nam, planè nec
essitetur ad
dandam omnem
elemosynam
possibilem.

fibi quædam, in quibus delectantur: non animadvertentes Dominum, simul surdum & mutum à demonio liberasse: per hoc docens nos nunquam, nisi de omnibus sanari. Si enim vellet ex parte peccata reservari, habenti septem demonia, manente uno proficere poterat sex expulsi. Expulsi autem septem, ut omnia crimina simul eicienda doceret. Le-gionem autem ab alio eiciens, neminem reliquit ex omnibus, qui liberatum possideret, ostendens quod est peccata sunt mille, oporteret de omnibus pœnitere &c.

200. Sed numquid de singulis in particulari? Negat secunda pars Conclusionis, quod oportet de singulis peccatis in particulari pœnitere, sive per unum, sive per diversos actus. Ita Recentiores communiter, contra nonnullos qui existimant de singulis peccatis debere esse singulas Pœnitentiæ, aut saltem dolorem univèrsalem circa omnia in specie, & numero cogitata.

Hæc singularis opinio placuit Francisco Sylvio in addit. ad 3. partem D. Thomæ q. 2. a. 6. conclus. 1. sequentis tenoris: Ad justificationem regulariter & per se non sufficit Contritio de universis peccatis generatim & confusè, sed requiritur specialis & distincta singulorum peccatorum tam quoad numerum, quam quoad speciem; ita scilicet ut singula recogitari debeant, & de illis sic recogitatis formari una Contritio. Ita Sylvius citans pro se D. Thomam 1. 2. q. 113. a. 5. ad 3. & 3. parte q. 87. a. 1. Rursus q. 7. de Malo a. 11. ad 3. item 4. dist. 17. q. 2. a. 2. quasi unculâ 3.

201. Quidquid sit de mente D. Thomæ, dico hanc opinionem destitutam sufficienti fundamento. Quod enim illud esset? Primum; inquis, Scriptura Sacra Isa. 38. v. 15. *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee.* Et Ierem. 8. v. 6. *Nullus est qui agat Pœnitentiæ super peccato suo dicens, quid feci?*

Respondeo has & similes Scripturas non significare necessitatem, sed solam utilitatem recordationis & detestationis singulorum peccatorum, quam utilitatem per se loquendo haud negat Conclusio.

Dico, *Per se loquendo*; quia subinde periculoso est propter fragilitatem carnis humanæ; singula peccata carnalia diu considerare, adeo ut, nisi confitendum sit, magis expediat aliquibus hominibus in consilio dolere de omnibus suis peccatis carnalibus, quam singula particulatim recogitare.

Adde, *Nisi confitendum sit*; quia regulariter Confessio debet esse singulorum mortalium tam quoad numerum, quam quoad speciem, quæ procul dubio exigit singulorum mortalium tam quoad numerum, quam quoad speciem recogitationem. Ex his, inquit Trident. sess. 14. c. 5. colligitur, oportere à pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui dis-

cessionem conscientiam habent, in Confessione cenjeri, etiam si occultissima illa sint, & tantum adversus duo ultima præcepta Decalogi.

Ex his patet responso ad secundum fundamentum, quod aliqui accipiunt ex SS. Patribus, puta Chrylostomo homil. 9. in Epist. ad Hebr. ubi circa finem sic scribit: *Sicut ignem ingressus iam intus est, sic qui propria cogitat mala, etiam ad curationem eorum utique veniet, si autem dicat, peccator sum, non autem ad peccatorum suorum species descendit, dicens: quia hoc & hoc peccavi, nunquam cessabit, semper quidem consistens, correctionis vero curam nunquam faciens.*

Et homil. 31. in eadem Epist. ait: *Perjudicamus igitur nobis peccasse nos.... nec tantum nos peccatores esse dicamus, sed etiam ipsa peccata specialiter singula computemus.* Ac paulò inferius subnectit: *Non dico si perjudicatum sit tibi peccato te esse, hoc quippe non ita valet humiliare mentem, & sobriam perficere, sicut ipsa per se specialiter considerata peccata.*

Planè non ita valet humiliare mentem, & sobriam perficere; sed numquid quia non ita valet, ideo simpliciter non valet humiliare mentem &c. id est, justificare peccatorem? Non puto, Alioquin bene sequeretur, *Attritio non ita valet humiliare mentem & sobriam perficere sicut Contritio*: ergo *Attritio simpliciter non valet humiliare mentem*; quod constat esse falsum.

Igitur Patres loquuntur de eo, quod melius est, minime de illo, quod est omnino necessarium ad remissionem peccatorum. Unde melius est, non dicit Chrylostomus, *nunquam justificabitur, sed nunquam cessabis &c.* Perseverantiam ergo negat, non primam justificationem, de qua sola hic tractamus.

Pro tertio fundamento pono sequentem argumentationem: *Contritio*, quatenus est pars Sacramenti, requirit propositum confitendi; *Confessio* autem debet esse singulorum mortalium tam quoad numerum, quam quoad speciem: ergo & *Contritio*; quia *Pœnitentia interior* debet esse de omnibus illis, de quibus esse debet *Pœnitentia exterior*.

Respondeo, non queritur hic de *Contritione*, quatenus est pars Sacramenti, sed quatenus justificat extra Sacramentum; & quamvis eateus etiam requirat propositum confitendi, non tamen confitendi pro tunc, sed pro tempore opportuno, id est, pro tempore, quo urget præceptum Confessionis; & indubiè, ut supra dixi, quando erit instituenta Confessio, tunc necessaria erit recogitatio singulorum peccatorum mortalium tam quoad numerum, quam quoad speciem, & per consequens una *Contritio*, vel plures de illis, sic recogitatis: quoniam *Pœnitentia interior* debet esse de omnibus illis, de quibus esse debet *Pœnitentia exterior*, quando *Pœnitentia interior* est pars *Pœnitentiæ exterioris*; cum hac equidem

Non oportet dolere de singulis peccatis in particulari, sive per unum sive per diversos actus.

Contritium docet Sylvius.

citans pro se D. Thomam.

201. Probat 1. ex Scriptura Isa. 38. & Ierem. 8.

Respondeo, eas solam significare utilitatem, non necessitatem.

Ad Confessionem requiritur recogitatio singulorum peccatorum

Cano. Trident.

202. Secunda probatio delimitur ex S. Chrys.

203. Responso.

Patres loquuntur de eo quod melius est.

204. Probat 1. ex ratione.

Responso.

Pœnitentia interior debet esse de omnibus illis de quibus debet

dem differentia, quod sufficit, etiam secundum Syrium supra, unus actus interior de singulis peccatis recogitatur, tamen si singula peccata distincte sint explicanda per distinctas partialiter confessiones.

Ceterum quando Pœnitentia interior preparatur ab exteriori, tamen si iustificet debeat esse de omnibus, saltem in confuso (hoc est non sic de uno, ut aliud excludat) de quibus esse debet suo tempore Pœnitentia exterior; attamen non convincitur argumentatione proposita, quod debet esse de singulis in particulari consideratis. Ut nec hoc argumento, quod erit

Fundamentum quartum: Per quodcumque peccatum mortale homo avertitur à Deo; ergo ad sui remissionem unumquodque requirit oppositam conversionem ad Deum, quæ fit per illius recogitationem & dolorem.

Respondeo, peccatorem sufficienter converti per amorem Dei propter se super omnia, & per consequens per Contritionem ex illo amore procedentem, quo necessariò detestatur quodlibet peccatum mortale, sicut in confuso. Porro talem amorem & Contritionem exigere distinctam recogitationem singulorum peccatorum, ipsa quotidiana experientia probat omnino falsum, cum sapientissimi fideles doleant ex tali amore Dei se Deum offendisse, nullâ praviâ consideratione alicujus peccati in specie, minus in numero. Nescio autem cur talis dolor non sufficiat ad justificationem.

Si dixeris, & erit fundamentum quintum; quia Pœnitentia est medicina, medicinam autem competentem, vel satisfactionem condignam non potest peccator adhibere, nisi distincte peccata sua recogitet, quoniam pro singulis peccatis debentur singulæ medicinæ. Respondeo, satis esse unam medicinam efficacem, qualis in proposito est Contritio de omnibus peccatis in genere sub ratione offensæ bonitatis divinæ in se, Deo ipso sic volente.

Rogas, unde sciam Deum sic velle? Respondeo ex Concilio Trident. quod sess. 14. c. 4. ubi agit de Contritione justificativa extra Sacramentum, nullo verbo indicat necessitatem prævii examinis, seu distinctæ considerationis singulorum peccatorum, quæ sæpè ob angustias temporis, multitudinem ac varietatem peccatorum, imbecillitatemque intellectus humani, aliavè impedimenta est moraliter impossibilis; immo, ut superius indicavi, subinde periculosa, ut proinde non sit verosimile, Deum voluisse peccatorem ad illam obligare (tamen si obligare potuisset) obligare, inquam, per se & regulariter; nam per accidens aliquando oportet recogitare singula peccata, tum in ordine ad Confessionem, tum etiam ad remedia apponenda, vel in ordine ad restitutionem &c.

Hujc doctrinæ ad stipulatur Catechismus Rom. parte 2. c. 5. q. 28. ubi sic ait: *Maximè hor-*

tandi & monendi sunt fideles, ut ad singula mortalia crimina proprium Contritionis dolorem adhibere studeant: ita enim Ezechielus Contritionem describit, cum ait: *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. Etenim recogitare omnes annos, est sigillatim peccata excutere, ut ea ex animo doleamus. Sed apud Ezechielum quoque scriptum legitur: Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, vita vivet, Atque in hanc sententiam S. Augustinus inquit: Consideret peccator qualitatem criminis in loco, in tempore, in varietate, in persona.*

Ne tamen aliquis crederet, hæc sic dicta esse, quasi forent necessaria ad remissionem peccatorum, exemplo subiungitur: *Neque tamen hac in re desperent fideles de summa Dei bonitate & clementia: is enim, cum nostræ salutis cupidissimus sit, nullam moram ad tribuendam nobis veniam interponit, sed peccatorem paternâ charitate complectitur, simul atque ille se collegit, & universa peccata sua detestatus, quæ deinde alio tempore, si facultas erit, singula in memoriam reducere, ac detestari in animo habeat, ad Dominum se converterit: ita enim nos per Prophetam iubet sperare, cum inquit: Impietas impii non nocet ei, in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua. Hactenus Catechismus.*

Breviter ergo ratio Conclusionis nostræ est; quia neque ex Scriptura, neque ex Traditione, nec ex auctoritate Patrum aut Conciliorum, neque ex ratione solidè probatur obligatio recogitandi singula peccata per se & regulariter, non est autem imponenda obligatio, & arctanda via justificationis (quæ adhuc satis difficilis est) sine solido fundamento contra communem sententiam & unanimum cōsensum præcipuorum Doctorum Ecclesiæ D. Thomæ, Scoti, & aliorum.

Quod ne gratis dicere videar, subscribo verba Doctoris Angelici & Doctoris Subtilis. Prior sic inquit q. 28. de Veritate a. 5. ad 4. *Omnia peccata conveniunt in aversione à Deo, ratione cuius gratiam impediunt. Unde ad iustificationem non requiritur, quod in ipso iustificationis momento peccata singula cogitentur, sed sufficit quod peccator cogitet se per culpam suam esse aversum à Deo; recogitatio autem singularis debet præcedere, vel saltem subsequi iustificationem.* Hæc ille.

Et merito; quia recogitationem singularem, & explicitam omnium recogitatorum detestationem, præcedere potest efficax dolor de omnibus peccatis in confuso ex motivo charitatis (non enim tenetur peccator dolere de singulis peccatis ex motivo virtutis oppositæ, ut suppono tanquam certum) qui sit impossibilis cum omni peccato, & habeat omnem perfectionem detestationis explicitæ, imò sit perfectior appetitivè, nimirum si etiam excludat affectum venialium; quidni ergo talis dolor iustificet?

Alioquin sæpè necessaria erit longa temporis mora, cum tamen perfecta aversio à peccato & conversio ad Deum fieri possit etiam in magnis peccatoribus brevissimo tempore, exemplo Laurentius

te censet, Catechismus Rom.

208. Probatio Concilii

209. Perfecta aversio à peccato & conversio ad Deum fieri

potest bre-
vissimo
tempore.

Celestium.

15. 30.

210.

Non requi-
ritur satis-
factio spe-
cialis secun-
dum spe-
ciem vel nu-
merum ad
speciale
peccatum,
Scoti.

211.
Explicatur
mens Scoti.

Possunt plu-
res satisfac-
tiones vel
totales vel
partiales
correspon-
dere uni
peccato.

tronus cum Christo crucifixi, & aliorum, qui certè sua peccata in specie & numero non potuissent tam citò recollere.

Appositè Celestinus Epist. 2. c. 2. Desperat de clementia Dei, qui eum ad subveniendum morienti sufficere, vel in momento posse non credit. Perdidiſſet Latro premium in cruce ad Christi dexteram pendens, si illum unius horæ Penitentia non iuvisset. Cum esset in pœna penituit, & per unius sermonis professionem habitaculum paradisi Deo promittente promeruit. Vera ergo ad Deum conversio in ultimis positurum mente potius est existimanda, quàm tempore, Prophetæ hoc taliter asserunt. Cùm ingemueris tunc saluus eris. Isa. 30. juxta 70. Interpretes. Vulgata editio v. 19. sic legit: Ad vocè clamoris tui, statim, ut audierit, respondebit tibi. De quo plura in progressu.

Interim requirit Doctor Ang. recogitationem singularem, saltem subsequentem, propter obligationem consistendi peccata, per Contritionem perfectam ante realem susceptionem Sacramenti remissa.

Sed audiamus Doctorem Subtilem 4. dist. 15. q. 1. n. 9. Ex hoc, inquit, patet de 4. articulo, scilicet de solutione questionis, sive enim intelligatur satisfactio propria, id est, determinata secundum speciem, sive propria, id est, determinata secundum numerum, non necessario correspondet propria satisfactio cuiuscumque peccato, quia & eadem satisfactio secundum speciem, & eadem secundum numerum potest correspondere huic peccato & illi.

Quod secundum speciem, patet, quia Contritio potest correspondere huic & illi, & illa est eadem secundum speciem; maxime si obiecta sunt eadem secundum speciem. Quod secundum numerum, patet, quia Contritio de pluribus simul in generali, potest una correspondere pluribus illis. Ergo secundum mentem Scoti non requiruntur plures Contritiones de pluribus peccatis in particulari.

Unde quod continuo attextit: Sed tunc oportet ad hoc quod sit satisfactio totalis, non diminuta, quod aliquid eius sufficiat pro uno peccato, & aliquid pro alio; atque, inquam, & aliquid, non de partibus integralibus in actu, sed de gradibus intensiois, ita scilicet quod sit in tanto gradu intensiois, quod in longe minori sufficeret pro uno, & in gradu, quem superaddit ultra, sufficeret pro alio. Scias hoc intelligendum esse de satisfactioe, etiam pro pœnis purgatorii, ut manifestum erit inspicienti textum.

Nam illico subiungitur: Possunt etiam plures satisfactioes vel totales, vel partiales correspondere uni peccato. Totales quidem, quia non est peccatum, quod non possit remitti per solam Contritionem, & tunc illa sola est totalis satisfactio. Potest etiam idem remitti per Contritionem remissam, & alias pœnas suppletas imperfectionem Contritionis. Contritio autem intensa ex una parte, & ipsamet remissa cum alius pœnis ex alia parte, differunt etiam specie, licet sint æquivalentes in acceptatione divina.

Jam autem inter pœnas suppletas imperfectionem Contritionis, aliquæ sunt, quæ tantum concurrunt ad remissionem pœnæ; minimè

autem ad remissionem culpæ, ut ostendit ex eodem loco n. 8. qui sic incipit:

De tertio dico, quod satisfactio in isto intellectu magis consistit in actibus penitentibus vel passionibus voluntariis, quàm in alijs actibus bonis non penitentibus &c. Et post pauca, specificans actus illos penales & passionibus voluntariis, inquit: Isti actus penales vel passionibus voluntariis in genere, reducuntur ad actum interiore displicentia, vel passionem tristitia, & ad actum exteriorem confitendi proprium peccatum, quod est valde penale, vel passionem concommittentem, scilicet vereturiam, & ad actum simpliciter exteriorem vel passionem, scilicet macerando carnem: & omnis talis maceratio dicitur contineri vel reduci ad ieiunium, vel elevando mentem in Deum, & hoc fit per orationem, vel sua temporalia erogando, quod fit per elemosynam. Quid clariùs?

Numquid maceratio corporis requiritur ad remissionem culpæ? Liqueat profectò quod non, sed tantum requiritur ad remissionem pœnarum purgatorii. Ergo quando Scotus ibidem n. 9. requirit alias pœnas suppletas imperfectionem Contritionis, loquitur de Contritione per se insufficiente ad delendam culpam, & pœnam omnem alterius vitæ. Hæc laribus pro intelligentia eorum, quæ postea dicentur de certa intentione Contritionis, quam aliqui putant necessariam ad effectum remissionis peccatorum extra Sacramentum.

Ceterum quod non sit necessaria recogitatio antecedens singularis, colligitur ex eadem questione n. 10. ibi: Patet enim quod effectum; quia sicut non est necesse intellectum simul considerare hoc peccatum & illud, ita non est necesse voluntatem simul pœnitere de hoc & illo: & hoc accipiendo pœnitere pro quocumque illorum quatuor significatorum posteriorum dist. precedenti qu. 1. sed tamen dum desiderat unam, & pœnitet de illo, saltem habitualiter satisfactio de alio, hoc est, animo promissus est, si cogitaret aliud, ad satisfaciendum ad eo.

Quamvis enim possim pœnitere, etiam bene, de uno peccato, & non de alio, nequidem habitualiter; v. g. quando doleo de homicidio propter specialem turpitudinem homicidii, seu quia est contra iustitiam; haud equidem sufficienter ad reconciliationem sive justificationem; quia non dimittitur de facto peccatum mortale sine Penitentia, & non dimittitur unum peccatum mortale sine altero.

Igitur si doles de primo peccato perfectè, jam unà remittentur tibi alia peccata quæcumque mortalia: ergo de illis non requiritur novus dolor in particulari, & per consequens non est necessaria recogitatio singularis; cum perfectus dolor de uno peccato, possit haberi ex hujus dumtaxat consideratione, ut clarum est, quando aliorum peccatorum pœnitens non recordatur, etiam post diligens examen.

Audiamus Scotum supra: De quinto articulo dico, quod satisfactio isto modo accipiendo (que tamen totalis est & non diminuta) reconciliat satisfaciendum

212. Satisfactio in qua est solutio ex Scoto.

Maceratio corporis non requiritur ad remissionem culpæ, sed tantum ad remissionem pœnarum.

213. Contritio potest esse actus tantum de uno peccato & non de alio, etiam habitualiter, sed insufficienter ad justificationem.

Possunt pœnitere de uno peccato & non de alio, etiam habitualiter, sed insufficienter ad justificationem.

216. Requiratur Cogitatio.

214. Satisfactio totalis est & non diminuta.

facientem ipsi, quem offendit, quia vel implacabilis est offensus, quod est contra misericordiam, vel si placabilis per nihil magis, quam per satisfactionem isto modo dictam (id est, per actum interiore displicentie &c. ut supra) Impossibile est autem aliquem Deo reconciliari, & tamen remanere in aliquo peccato.

Vnde Augustinus (vel quicumque est Auctor) de vera & falsa Penitentia cap. 9. Scio Deum iudicium omni criminoso. Quomodo ergo, qui crimen reservat, de alio recipiet veniam? Sine amore Dei consequeretur indulgentiam, sine quo nemo unquam invenit gratiam. Hostis enim Dei est, dum offendit peleveranter. Quædam enim impietas infidelitatis est, ab illo, qui iustus & iustitia est, dimidium sperare veniam. Sequitur ergo quod impossibile est satisfacere Deo de uno peccato, remanente actualiter impunito de alio peccato mortali.

Rogas, quid significant illa verba Scoti: Quæ tamen totalis est & non diminuta? Respondedo, significant non sufficere satisfactionem, id est, dolorem internum de uno peccato, præcisè ex motivo virtutis cui illud peccatum opponitur; utpote qui dolor nequidem virtualiter seu habitualiter extendit se ad alia peccata, in quibus motivum illud non reperitur; sed planè necessariam esse Contritionem seu dolorem de hoc peccato ex motivo communi omnibus peccatis, de quibus expressè & formaliter non satisfacit. Igitur satisfactio totalis & non diminuta, est perfecta Contritio ex motivo amoris Dei propter se super omnia, aut certè Attritio ex motivo spei cum Sacramento Penitentia.

Quæritur autem ultra requiritur ad perfectum dolorem, quàm ut sit universalis de omnibus peccatis mortalibus. Respondedo citò:

CONCLUSIO VII.

Contritio charitate perfecta detestatur peccata mortalia super omnia alia mala, etiam pœnam ipsam æternam, & malum Deo intrinsicum, si foret possibile; super omnia, inquam, appetitativa.

Id est: Contritio charitate perfecta desiderat tolerare omnia alia mala temporalia, etiam pœnam ipsam æternam, & permittere malum Deo intrinsicum, si foret possibile, potius quàm admittere, vel admisisse minimum peccatum mortale.

Hoc ad minus probant Scripturæ, quibus significatur conversio peccatoris debere esse ab omnibus peccatis, debere esse ex toto corde

&c. Deuter. 4. v. 29. Cùmque quaeseris ibi Dominum Deum tuum, invenies eum; si tamen toto corde quaeseris, & totâ tribulatione animæ tuæ. Ezech. 18. v. 30 & 31. Convertimini, & agite Penitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris: & non erit vobis in ruinam iniquitas. Proverte a vobis omnes prævagationes vestras, in quibus prævaricati estis, & facite vobis cor novum, & spiritum novum. Item Joel. 2. v. 12. Convertimini ad me in toto corde vestro. Adde quod Christus ait Matth. 10. v. 37. Qui amat patrem aut matrem plus quàm me, non est me dignus; & qui amat filium aut sororem suam, non est me dignus.

Ratio est plana: quia Contritio charitate perfecta procedit ex motivo dilectionis; imò est actus dilectionis Dei propter se super omnia: ergo Contritio charitate perfecta est detestatio peccati super omnia, quæ detestabilia sunt; convincitur quippe non amare Deum super omnia, qui ubi moriendum est vel fornicandum, magis detestatur mortem, eligendo fornicationem, quàm fornicationem, eligendo mortem.

Atque ut sufficeret ad Contritionem charitate perfectâ motivum iustitiæ, aut religionis vel alterius virtutis, adhuc necessarius foret hic excessus appetitativus, cum sine illo non habeatur conversio ex toto corde, conversio ab omnibus iniquitatibus, ut omnibus est manifestum.

Sed numquid ideo est necessaria explicita comparatio inter malum culpæ & mala temporalia, dicendo v. g. Malo Deum non offendere, quàm non amittere honorem, divitias, filios, uxorem &c? Nequaquam, sed sufficit implicita & virtualis; præsertim cum explicita sæpe in hominibus infirmioribus sit nimium periculosa, ut perbellè docet D. Bonaventura 4. dist. 16. p. 1. a. 2. q. 1. ibi: Dicendum quod in casu, in quo oportet præeligere vel consentire in peccatum, sive complacentiam peccati, vel tolerantiam pœnæ, quilibet tenetur præeligere, sive magis eligere pœnam, quàm vel peccare, vel peccasse.

Præter casum necessitatis dico, quod præeligere omnem pœnam est perfectæ virtutis, dubitare vero est infirmitatis, quia timor naturalis valde facit dubitare: & ista dubitatio simul potest stare cum charitate: sed præeligere culpam alicui pœnæ, hoc est iniquitatis, si est cum deliberatione & plena voluntate, quia omnis voluntas est iniqua, quæ peccatum vult vel absolute vel conditionaliter. Vnde periculum est & stultitia querere hoc ab aliquo infirmo, vel etiam à seipso, quia hoc est hominem ponere in tentationem. Vnde nullus Confessor debet hoc ab aliquo qui sibi confiteretur, querere: sed si pœnens se offerat, & dicat se male mortuum esse, quàm peccasse, vel simile aliquid, audendum est, quia signum bonæ voluntatis est.

Si ergo queritur, utrum dolorem Contritionis necesse sit esse maximum. Si dicatur de dolore sensualitatis, manifestum est quod non: si de difficultate rationis, aut quantum ad intentionem motus absolute, & sic nec hoc modo oportet esse maximum.

Deuter. 4.

Ezech. 18.

Joel. 2.

Matth. 10.

217. Probatio ex ratione

218.

Non requiritur explicita comparatio inter malum culpæ & mala temporalia.

D. Bonaventura.

Nullus Confessor debet petere à confitente an mallet potius mori, quàm peccare.

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK PADERBORN